

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-116

15 HAZİRAN

ULUSLARARASI YAŞLILARA YÖNELİK İSTİSMARI ÖNLEME KONUSUNDA FARKINDALIK GÜNÜ

Yaşlı nüfus, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde artma eğilimindedir. Küresel düzeyde; 2000 ile 2050 yılları arasında 60 yaş ve üzeri grubun toplam nüfus içindeki payının %11'den %22'ye, sayısal olarak ise 605 milyondan iki milyara yükseleceği öngörülmektedir.¹ Her ay %80'i gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere, bir milyon insan 60 yaşına girmektedir.²

Nüfusun artması ile birlikte yaşlılık döneminde görülen sorunlar da “toplumsal” sorun olarak daha fazla dikkat çekmektedir. Fiziksel, ruhsal ve sosyal sorunların her birisi yaşlıları etkilemektedir. Görülen sayısız sağlık, vb. sorun içerisinde ihmal, istismar, ayrımcılık gibi konular son dönemlerde geçmiş dönemlere göre daha sık olarak tartışılmaktadır.

Yaşlılara yönelik istismar “güven beklentisi olan bir ilişki sürecinde, bir kez veya tekrarlayan davranış ya da uygun davranışın olmaması sonucu yaşlının zarar görmesi” olarak tanımlanabilir.³ Bir başka ifadeyle; yaşlı istismarı kasıtlı ya da kasıtsız olabilen, yıkım veya ihmal olarak tanımlanabilir. İstismar fiziksel veya psikolojik olabilir. Aynı zamanda maddi çıkarı da içinde barındırabilir. İstismarın tipine bakılmaksızın, yaşlı için acı, yaralanma, insan haklarının kaybı veya ihlali ve azalmış yaşam kalitesiyle sonuçlanır.⁴

Yaşlılara yönelik istismarın boyutuna yönelik bilgi az olmasına karşın, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, her on yaşlıdan birinin, her ay istismara maruz kaldığı tahmin edilmektedir. Yaşlı insanların aile, arkadaş ya da istismarı bildirmekten korkmaları sebebiyle, yaşlılara yönelik 24 istismar vakasının sadece birisi kayıt altına alınabilmektedir. Dolayısıyla, bu bildirimlerin sorunu gerçek boyutuyla yansıtamadığı bilinmektedir.⁵

Önleme farkındalık ile başlar. Toplum ve ilgili personelde farkındalığı artırmak için en önemli yol eğitimden geçmektedir. Sağlık ve sosyal hizmet sunan her seviyede personel, yaşlılara yönelik istismarı fark edebilmek üzerine eğitim almalıdır. Hem toplum hem de yetkililer için sorun ve muhtemel çözümleri üzerine farkındalığı artırmak için eğitimden sonra ikinci güçlü araç ise medyadır.⁶

Birleşmiş Milletler, 15 Haziran gününü, yaşlılara yönelik istismarın önlenmesi konusunda toplumda duyarlılık geliştirmek amacıyla “**Dünya Yaşlılara Yönelik İstismarı Önleme Konusunda Farkındalık Günü (World Elder Abuse Awareness Day)**” olarak belirlemiştir.⁷

Yaşlılara yönelik istismar sorunu, beslenme, barınma, güvenlik ve sağlık hizmetlerine erişim gibi yaşlıların temel ihtiyaçları giderilmeden çözülemez. Tüm devletler yaşlılığın yaşamın doğal bir dönemi olarak kabul edildiği, yaşlıların istismar ve sömürü olmadan saygın bir şekilde yaşadığı ve eğitim, kültür, ekonomik, vb. alanda bulunabilmeleri için olanakların yaratıldığı bir ortamı hazırlamalıdır.²

Halk Sağlığı yaklaşımı gereği; toplum yaşlanmasıyla ilgili olarak sağlık sistemleri, tedavi edici modelden uzaklaşıp, yaşlı merkezli ve mevcut sağlık hizmetlerine entegre, farklı sektörlerin bir araya geldiği ve yaşlı nüfusun sağlığının değerlendirilmesi ve izlenmesi konusunda daha iyi yöntemlerin uygulandığı bir dönüşüm/değişime gereksinim duymaktadır.⁸

¹ [Internet] <http://www.who.int/ageing/about/facts/en/> Erişim: 11.06.2016.

² Randal J, German T. The ageing and development report: poverty, independence, and the world's people. London, Help Age International, 1999.

³ What is elder abuse? Action on Elder Abuse Bulletin, 1995, 11 (May-June).

⁴ Hudson MF. Elder mistreatment: a taxonomy with definitions by Delphi. Journal of Elder Abuse and Neglect, 1991, 3:1-20.

⁵ [Internet] <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs357/en/> Erişim: 09.06.2016.

⁶ The World report on violence and health, Chapter 5, Abuse of the Elderly, p132-143, 2002.

⁷ [Internet] <http://www.un.org/en/events/elderabuse/index.shtml> Erişim: 10.06.2016.

⁸ WHO, World Report on Ageing and Health, 2015.